

12 RÖPIRAT.

Budapest 1886. december

VII. évfolyam

III. füzet.

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt

központi végrehajtó bizottságának felhívása a kerületek
választó polgáraihoz.

Az országgyűlési antiszemita képviselők által 1886. évi október hó 29-ik napjára Budapestre összehívott s az ország különböző részeiből megjelent antiszemita elvtársak részvétele mellett megtartott bizalmas értekezlet határozatilag egyhangúlag kimondotta egyrészt azt, hogy a magyar antiszemiták két külön politikai pártban, t. i. egy külön mérsékelt ellenzéki antiszemita pártban és egy külön függetlenségi és 48-as antiszemita pártban szervezkednek; – másrészt pedig szinte egyhangú határozatilag kimondotta azt is, hogy közös antiszemita elveik győzelme érdekében, a két külön politikai antiszemita párt az 1887-ik évi általános képviseléválasztásokra egymással szövetkezik olyképp, hogy egymást a kerületekben telhetőleg támogatni fogj át.

Az 1886. évi október 29-iki budapesti értekezlet határozata értelmében tehát a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága megalakulván, működését saját hivatalos helyiségében (Budapest, IV. ker. Új világ-utca 14. sz.) megkezdte, és a következő felhívást intézi a hazában levő párthívekhez:

Szemben az 1887-ik évben végbemenendő, öt évre szóló általános képviseléválasztásokkal, szükséges, hogy politikai elvbarátaink a tömörülést az egyes kerületekben már most megkezdjék, alkalmas módon szervezkedjenek, s a felállítandó képviselőjelöltek személyében megállapodjanak, – mindenekelőtt pedig, az egyöntetű sikeres eljárás biztosítása s esetleg jelöltkörös czőljából a budapesti központi végrehajtó bizottsággal összeköttetésbe lépjenek, hogy ez befolyását az illető választókerületek érdekében érvényesíthesse, s kívánatra kiküldendő tagja által a szervezkedési munkálatok körül segédkezhessenek.

Mindazon választó polgárokat tehát,

a kik az Ausztriával kötött közjogi kiegyezés alapján állanak,

de a zsidó érdekeket mindenben dédelgető s a zsidóságnak teljesen szabad kezet engedő jelenlegi kormánynyal megelégedetlenek, s ennél fogva egy, a zsidóság mint politikai és társadalmi tényező hatalmát megtörni képes és kész más kormányt akarnak, –

mindazokat, a kik az elhatalmasodott zsidósággal szembeszállni nem merő, azt akadálytalanul garázdálkodni engedő, sőt a keresztény-magyar nemzet ezen alattomos, kegyetlen ellenségének kegyeiért a kormánypárttal versenyző zsidóbarát mérsékelt ellenzéki párttól és zsidóbarát függetlenségi és 48-as párttól a nép igazi érdekeire nézve, az eddigi tapasztalatok alapján, többé semmi jót és üdvöset sem várnak, –

mindazokat, a kik nem akarják, hogy a földbirtok aránylag rövid idő múlva teljesen zsidó kezekre kerüljön, s a magyar gazdák robotosaivá váljanak a népfosztogató, uzsorás zsidóknak, az iparosok pedig nyomorult bérmunkásaivá váljanak a nagy tőkékkel dolgozó, de a mesterségekhez nem értő zsidó vállalkozóknak, –

mindazokat, a kik azt akarják, hogy a kereskedelem, a pénz- és hitelintézetek, az ezeket majdnem teljesen hatalmába kerített zsidóság kezeiből kiragadtassanak, s e jövedelmes üzleti ágak keresztény-magyar emberek kezeibe kerüljenek, –

mindazokat, a kik nem akarják azt, hogy a felsőbb tanintézeteket mindinkább előzőnlő zsidók maholnap teljesen kitérjék a képlett magyar embereket a hivatalokból, az ügyvédi s orvosi gyakorlatból, a gazdasági állásokból, a technikai és egyéb jövedelmes foglalkozásokból, –

mindazokat, a kik a zsidók által üzött borgyártást és borhamisítást, hamisított élelmi cikkek és hamisított, mérgezett szeszes italok árulását gyökeresen megakadályozni akarják, s ezzel nem akarják azt, hogy a Talmud embertelen elvei szerint működő zsidóság a keresztény magyar népet lassankint kiirtsa. –

mindazokat, a kik a zsidó hatalom szellemében és érdekében hozott és alkalmazott polgári, büntető, váltó és egyéb törvényeket a magyar nép szellemének és érdekeinek megfelelő módon megváltoztatni akarják, –

mindazokat, akik a népet terhelő súlyos és már-már elviselhetlen adókon, a gazdag zsidóságot sújtó adókkal, mint a börzeadóval, szelvényadóval stb. könnyíteni akarnak, –

mindazokat, a kik a magyar államot ama szégyenletes és vészes függőségből kimenteni akarják, a melybe azt a Rothschildházzal szemben eddigi kormányaink hozták, a mely pénzügyi függőségünknek következménye az is lőn, hogy még az osztrák abszolút kormány által is csorbíthatlanul megtartott államjóságok többnyire zsidóknak

elkótyavetyéltelek, Magyarország pedig rövid 19 év alatt másfél-ezer millió frtnyi államadósságot volt kénytelen csinálni, s jelenleg évi 40-50 milliányi tényleges deficizzel küzködik, a minek végeredménye az államtönk lesz, a mely Magyarország államiségát elteméttel fenyegeti, –

szóval mindazokat, a kik nem akarják, hogy a jelenlegi kormány és pártja, valamint a zsidókkal kaczerkódó s a zsidók kegyeiért a kormánypárttal versenyző zsidóbarát mérsékelt ellenzéki párt és zsidóbarát függetlenségi és 48-as párt politikája mellett. Magyarország néhány évtized múlva Zsidóországgá legyen, a melyben gyermekeik és unokáik a zsidók béreseivé és szolgálivá legyenek, hanem azt akarják, hogy ez az ország a mienk, a magyaroké maradjon, s utódaik kegyelettel emlékezzenek meg róluk, hogy egy jólétnek örvendő boldog hazát hagytak hátra gyermekeikre és unokáikra:

mindezen választó polgárokat ezennel felhívjuk, hogy a *mérsékelt ellenzéki antiszemita párt központi végrehajtó bizottságához* (Budapest, IV. ker. Újvilág-utca 14. sz.) bizalommal forduljanak, s vele karöltve a pártszervezkedést az egyes kerületekben mielőbb keresztülvigyük.

Mivel pedig bármily kedvező legyen is pártunkra nézve a választók hangulata, s bármily kedvező is az antiszemita képviselőjelöltek helyzete minden tekintetben a kerületekben, összehasonlítva a zsidóbarát pártok képviselőjelöltjeinek a helyzetével, – győzelemre a választásoknál csak akkor számíthatunk, hogyha azok a férfiak, a kik hivatást éreznek magukban arra, hogy pártunk képviselőjelöltjeiül az egyes kerületekben fellépjenek, hazafiúi kötelességüknek is fogják ismerni a képviselőjelöltséget akár az egyes kerületek, akár a központi végrehajtó bizottság felhívására elfogadni s nevükkel pártunk győzelmét minél több választókerületben biztosítani: – mindezen elvbarátokat ezennel felhívjuk egyúttal arra is, hogy neveiknek jegyzékbe vétele s a további teendők fölött leendő megállapodás céljából, szinte a központi végrehajtó bizottsághoz forduljanak.

Ezekben intézzük sürgető felhívásunkat politikai elvbarátainkhoz a hazában.

Mert, ha a jelenlegi kedvező alkalmat elmulasztjuk, – ha a jövő évi általános képviselőválasztásoknál ismét túlnyomó többségben lesznek a képviselőházba bevélasztva a zsidóbarát országos pártoknak a jelöltjei, s az antiszemita képviselők további öt évre is csak mint csekély számú s így a sikeres akcióra képtelen töredék fognak bejutni a képviselőházba: – úgy az új öt éves országgyűlési időszak alatt oly szorosra lesznek kovácsolva azok a vasbékók, melye-

ket a magyar nemzet számára a zsidóság máris készített, hogy ezen bakókat széttúzni alig állami többé a magyar nemzetnek hatalmában, és Magyarország a zsidóság által fölevett s ekkép erővesztetten a szomszéd hatalmasságok könnyű zsákmányául esett Lengyelország szerencsétlen sorsára jutand.

A mitől Isten óvja meg szeretett hazánkat!

Budapest, 1886. decemberhó.

Hazafiúi üdvözlétté!

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága:

Istóczy Győző s. k., végrehajtó bizottsági elnök, Báró Andreánszky Gábor s. k., Csúzy Pál s. k., Dr. Nendtvich Károly s. k., Dr. Komlóssy Ferencz s. k., végrehajtó bizottsági tagok.

Azon elvbarátoknak, a kik a jelen *felhívást* saját vidékükön terjeszteni akarják, ez iránti megkeresésükre a végrehajtó bizottság ingyen, postadíj mentesen, megfelelő mennyiségű példányt bocsát rendelkezésükre.

A függetlenségi és 48-as antiszemita párt

központi végrehajtó bizottságának felhívása a kerületek

választó polgáraihoz

az antiszemitikus részeket illetőleg teljesen akként szól, miként a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt felhívása, természetesen az illető néhány kitétel megfelelő változtatásával, ahhoz képest, hogy itt nem a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt, hanem a függetlenségi és 48-as antiszemita párt végrehajtó bizottsága beszél.

Ezenkívül ott, a hol a tulajdonképeni felhívás így kezdődik: „Mindazon választó polgárokat tehát,” – a függetlenségi és 48-as politikai pártálláspont ekként jelezte és hangsúlyoztatik:

„Mindazon választó polgárokat tehát,

a kik vezérelvül vallják, hogy Magyarország semmi más nemzetnek vagy országnak alá nem vetett szabad és független ország, –

mindazokat, a kik követelik az önálló nemzeti bankot, –

mindazokat, a kik követelik az önálló vámterületet, –

mindazokat, a kik követelik az önálló hadsereget, – stb.

A felhívást a függetlenségi és 48-as antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága nevében aláírtak: Ónody Géza, végrehajtó bizottsági elnök, Dr. Rácz Géza, Szemecz Emil, Vadnay Andor és Veres József végrehajtó bizottsági tagok.

Törvényjavaslat

a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön, kivételes bíróságainak megszűntetéséről. *)

1. §

A budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön, kivételes bíróságairól szóló 1870. évi II. tcz. és az 1881: LIX. tcz. 94–99. §-ai hatályon kívül helyeztetnek.

2. §.

Az 1. §. intézkedése folytán

a) a tőzsdén vagy a gabonacsarnokban kötött minden kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdés, habár az ügylet csak az egyik szerződő félre nézve képez is kereskedelmi ügyletet, –

b) a kereskedők között kötött kereskedelmi ügyletekből felmerült peres kérdések, ha az ügylet tőzsdei jogositott ügynök közvetítése mellett jött létre, s a felek a közvetítő ügynök által kézbesített és a tőzsdebíró-sági kikötést tartalmazó tőzsdeügynöki (alkuszi) kötjegyet kifogás nélkül elfogadták, –

ha e kereskedelmi ügyletek a budapesti áru- és értéktőzsdén, illetve ennek jogositott tőzsdei ügynökei közvetítése mellett jöttek létre, a budapesti kir. kereskedelmi és váltó-törvényszéknek mint tőzsdebíró-ságnak, – ha pedig e kereskedelmi ügyletek valamely vidéki termény- és gabonacsarnokban, illetve ennek jogositott ügynökei közvetítése mellett jöttek létre, – az illető vidéki termény- és gabonacsarnok székhelyére nézve illetékes kir. törvényszéknek mint tőzsdebíró-ságnak ügkörébe tartoznak.

3. §.

A 2 §-ban megjelölt első folyamodású tőzsdebíró-ságok szintügy, mint a rendes főlebbviteli bíróságok is, a tőzsdei perekben a kereskedelmi törvény, valamint az igazságügyi és kereskedelmi ministerek által egyetértőleg átvizsgált és jóváhagyott tőzsdei szokások (Usance-ok) értelmében járnak el, a mely tőzsdei szokások (Usance-ok) a kereskedelmi törvénnyel ellentétben nem állhatnak.

4. §.

A tőzsdei peres ügyekben a kereskedelmi perek vitelére nézve fenálló eljárás követendő, a tőzsdei ügyek természetéből folyó eltérésekkel; mi végből az igazságügy-minister felhatalmaztatik, a tőzsdei peres ügyekben követendő kereskedelmi eljárást rendeletileg szabályozni.

5. §.

Jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi s a földművelés-, ipar- s kereskedelemügyi ministerek bízhatnak meg, a kik egyúttal felhatalmaz-

*) Beterjesztetett a képviselőház december 4-kén tartott ülésében.

tatnak, hogy megállapíthassák azon napot, a melyen a jelen törvény hatályba lép.

Budapest, 1886. évi december 1.

Beadják:

Istóczy Győző s. k., Dr. Nendtvich Károly s. k., Dr. Komlóssy Ferencz s. k., Dr. Rácz Géza s. k., B. Andreánszky Gábor s. k., Csúzy Pál s. k., Onody Géza s. k., Szemnecz Emil s. k., Verhovay Gyula s. k., Margitay Gyula s. k., Veres József s. k., Vadnay Andor s. k., országgyűlési képviselők.

Indokolás

„a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön, kivételes bíróságainak megszüntetéséről” szóló törvényjavaslathoz.

A pesti áru- és értéktőzsde rendszabályai, a provisorium alatt, 1865. évi november 24-én kelt kir. udvari rendelet alapján a fenállott helytartótanács által megerősítettven, – ezen rendszabályok értelmében az 1865. évben az említett tőzsde külön bírósága is megkezdette működését.

Ezen működését aztán folytatta alkotmányunknak 1867-ben történt visszaállítása után is egész az 1868: LIV. tcikkben foglalt polgári törvénykezési rendtartás életbeléptéig, a melynek alkotásánál a magyar törvényhozás, a jogegyenlőség elvéből indulva ki, azt hitte és joggal hitte is, hogy a tőzsde „választott” bíróságára nézve is már megfelelő intézkedések foglaltatnak a polg. törv. rendtartásnak a választott bíróságok szerkezetére és eljárási szabályaira vonatkozó §-aiban.

Ekkor azonban hamarosan kitűnt, hogy a tőzsde euphemice „választott”-nak nevezett bírósága nem a polg. törv. rendtartásban körülírt kellékekkel bíró tulajdonképeni választott bíróság, hanem egy, idegen-szerű érdekek megóvása és érvényesítése céljából alkotott külön, igazi néven kivételes, kiváltságos bíróság, amely az ország fenálló jogintézményeivel semmiképp össze nem fér.

E börzebíróság ugyanis csakis a börzetanács kebeléből alakítható olyképp, hogy a peres felek mindegyike két-két bírót választ a börzetanács tagjai közül, a kik maguknak elnököt szinte csak a börzetanács tagok közül választhatnak. Az ilyképp megalakított börzebíróság a felek által felhozott bizonyítékokat szabadon mérlegeli, s a perrendtartás szabályaihoz kötve nincsen, s ekképp mintegy esküdszék „elkiismerete” szerint hozza Ítéleteit.

A jogegyenlőséget különben oly fennen hangoztatni szokott ismeretes börzei elemek tehát, a melyek köztudomás szerint, csekély kivétellel, csupa zsidókból állanak, – az 1868: LIV. tcikkben reájuk is alkalmazott jogegyenlőséget és törvény előtti egyenlőséget nem tűrhették, hanem kiváltságos állásukhoz továbbra is ragaszkodván, – a zsidó befolyásnak az időben kezdődött mind nagyobb mérvű emelkedése folytán, létrejött az 1870: II. tcikk, a melynek 1. §-a a pesti áru- és értéktőzsde külön bíróságát mint „választott” bíróságot „a törvényhozás végleges

intézkedéséig” visszaállította; 2. §-a pedig az 1. §. intézkedését kiterjesztette azon „választott” bíróságokra is, „melyek az ország több városaiban létező termény- vagy gabonacsarnok kebelében, az 1868: LIV. tcz. életbelépte előtt, felsőbb helyen jóváhagyott alapszabályok erejénél fogva, tényleg fenállottak.”

Az 1870: II. tcz. tehát a tőzsdebíróságokat csak „a törvényhozás végleges intézkedéséig,” tehát csak ideiglenesen állította fel. Hogy mi volt a törvényhozásnak e tekintetben inteniója, arra nézve felvilágosítást nyújt az akkori kereskedelmi és igazságügyi ministerek által, az 1870: II tcz. javaslata mellett a képviselőházhoz 1869. november 27-ről beterjesztett indokolás, illetve „jelentés” a mely egyebek közt a következőket mondja: „Az ezennel a t. képviselőház elé terjesztett törvényjavaslat célja tehát az, hogy addig is, míg a kereskedelmi törvényhozás anyagi és alaki része megállapítva nem lesz, – a pesti érték- és árutőzsde bírósága ideiglenesen szerveztessék és törvénykezési eljárásunk keretébe beillesztessék.”

Ezzel kapcsolatban a képviselőház osztályainak előadójából alakult központi bizottság, az 1869. december 6-ról beterjesztett jelentésében azt indítványozta, hogy „az igazságügyi és a kereskedelmi minister urak felhívassanak, hogy a kereskedelmi és tőzsdeviszonyok végleges rendezése tárgyában, a törvényhozás elé mielőbb terjesszenek be törvényjavaslatot;” – a mely indítvány a képviselőház által az 1869. december 9-ki ülésben elfogadtván, határozattá emeltetett.

A kormány és a képviselőház tehát az időben a külön tőzsdebíróságot csak mint ideiglenes intézményt tekintette, a mely csak addig volt fenállandó, míg a kereskedelmi törvényhozás anyagi és alaki része megállapítva nem lesz.

Hogy pedig a börze u. n. „választott”, lényegében azonban kiváltságos bírósága ellen nemcsak az akkori kormánynak és képviselőháznak voltak mélyen gyökerező aggályai, hanem a főrendiháznak is, kitűnik ez a főrendiház 1869 évi december 20-kán tartott ülésének jegyzőkönyvébe iktatott 168. számú határozatából is, a melyben a pesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak visszaállításáról szóló törvényjavaslatról egyebek közt ezeket mondja:habár a polg. törv. perrendtartás szabványainak mindenekben szorosán meg nem felel is, s így ezen szempontból némi kételeyekre nyújthatna is alkalmat” stb.

Törvényhozásunk aztán az 1875-ik évben megalkotta a kereskedelmi törvénykönyvet. Azonban daczára annak, hogy ezen új kereskedelmi törvény a kereskedelmi forgalom igényeit sok esetben még a nem-kereskedők ellenében is egész a túlságig érvényesíti; – s daczára továbbá annak, hogy megfelelőleg újból szabályozva lett a kereskedelmi peres és perenkívüli eljárás: még ezen új kereskedelmi törvény és ezen új kereskedelemügyi eljárás keretébe se tudta magát beilleszteni a kiváltságai mellett magát oly jól érező s e kiváltságaihoz továbbra is makacsul ragaszkodó tőzsde; hanem az 1870: II. tcz. alapján továbbra is folytatta kivételes bírósági működését. A mi fölött nem is lehet csodálkozni. Mert, ha már 1870-ben, a zsidó emancipationális aera harmadik évében, a törvényhozási tényezők, minden, nyíltan is kifejezett aggodalmaik daczára is, kényszerülve voltak a börzének kiváltságos bíróságot

adni, – a mind nagyobb hatalomra vergődött zsidóság gazdasági, társadalmi és politikai befolyásának időközben történt rohamos növekedése mellett, ki merészkedett volna 1875-ben e kiváltságos zsidó bíróság exotikus intézményének eltörlése mellett szót emelni?

Nemcsak hogy továbbra is működött tehát a tőzsde bírósága; de az 1881: LIX. tczikkben foglalt perrendtartási novella 9-1-99. §-ában a budapesti áru- és értéktőzsde s a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak hatásköre még ki is tágított.

Miután pedig a törvényhozásnak, az 1870: II. tcz. meghozatalánál csak egy ideiglenes törvényt volt szándékában hozni, a mely ideiglenes törvénynek, az új kereskedelmi törvénykönyv behozatala és a kereskedelmi peres eljárás megfelelő szabályozása folytán, ratiója és occasiója megszűnt; –

miután továbbá a tőzsdei kivételes bíróságok létezését, az első folyamodású kir. bíróságok szervezése óta többé semmi sem igazolhatja;

s miután a külön tőzsdebíróság egy, hazai jogrendszerünkbe semmiképp sem beillő, s idegen, exclusiv, – mondjuk ki a szót, – zsidó érdekek előmozdítására czélzó s a jogegyenlőség elvét sértő kiváltságos bíróságot képez;

s végül, miután a tőzsdebíróságok hatásköre jelenleg nemcsak a tőzsde ismeretes typusu rendes látogatóira, s nemcsak a kereskedőkre, hanem a tőzsdén vagy a gabonacsarnokokban kötött kereskedelmi ügyletek tekintetében nem-kereskedőkre, tehát a termelőkre, a magyar gazdaközönségre is kiterjed; a magyar gazdaközönség pedig legkevésbé sem találhat megnyugvást abban, hogy legéletbevágóbb kereskedelmi peres ügyeit ezen, majdnem kizárólag zsidókból álló és a hazai törvények megtartásához nem kötött kivételes, kiváltságos bíróságok, a főlebbezés kizárásával, verdictszerűleg döntsék el: –

mindezen okoknál fogva a jelen törvényjavaslat i. §-a kimondja, hogy a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön, kivételes bíróságairól szóló 1870: II. tcz. és az 1881: LIX. tcz. 94-99. §-ai hatályon kívül helyeztetnek.

A törvényjavaslat 2. §-a taxatív megjelöli azon kereskedelmi peres ügyeket, a melyek ezen kívül a tőzsdebíróságok hatáskörébe tartoznak. A tőzsdei peres ügyek ezen nemei ugyanazonosak azokkal, a melyek az 1881: LIX. tcz. 94 §. ának a) pontjában és b) pontja második részében vannak elősorolva. Az ezeken kívül az 1881: LIX. tcz. 91. §. ának b) pontja első részében, valamint c), d) és e) pontjaiban felsorolt egyéb peres ügyek kizárólag azon esetekre vonatkoznak, a melyekben a felek magukat a tőzsdei külön, kivételes bíróság illetőségének kifejezetten alávetik, – ezen esetekre nézve a külön, kivételes tőzsdebíráskodás megszüntetése folytán, intézkedésnek szüksége nem forog fén.

Ezekkel kapcsolatban, ugyancsak a jelen törvényjavaslat 2. §-a, a budapesti áru- és értéktőzsdén, illetve ennek jogosított tőzsdei ügynökei közvetítése mellett létrejött kereskedelmi ügyletekre vonatkozó perekre nézve, első fokú tőzsdebírási hatáskörrel a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéket, a valamely vidéki termény- és gabonacsarnokban, illetve ezek jogosított ügynökei közvetítése mellett létrejött kereskedelmi ügyletekre vonatkozó perekre nézve pedig, első fokú tőzsdebírási hatáskörrel, az illető vidéki termény- és gabonacsarnok székhelyére nézve

illetékes első folyamodású kir. törvényszéket ruházza fel. Önmagától értendővén, hogy az 1870: II. tcikknek és az 1881: LIX. tcz. 94-99. fának hatályon kívül helyezésével, a polgári törv. rendtartásnak a főlebbvitelt szabályozó §-ai a tőzsdei peres ügyekben is alkalmazást nyernek, s így a kir. ítélő Táblához és a kir. Curiához az érdemben való főlebbezésnek is helye lesz; mert hisz az 1881: LIX. tcz. 96. §-a a tőzsde külön bírósága előtt folyt perekben eddig is helyt adott alaki sérelmek miatt felfolyamodásnak a kir. ítélő Táblához s innen a kir. Curiához, s ekkép a tőzsdei peres ügyek eddig is végig vitethetvén valamenynyire főlebbviteli fórumon, – azok kellő gyors elintézésének érdeke egyáltalán nem szenved csorbát az által, hogyha, a főlebbvitelnek a felső bíróságokhoz nemcsak alaki sérelmek miatt, hanem az ügyek érdemében is helye lesz.

Miután a jelen törvényjavaslat a tőzsdebírószági hatáskörrel a kir. bíróságokat ruházza fel, a melyek nem verdictszerűleg, hanem a fenálló törvények és jogszabályok értelmében hozzák határozataikat: a jelen törvényjavaslat 3. §-a elrendeli, hogy a 2. §-ban megjelölt első folyamodású királyi törvényszékek szintűgy, mint a rendes főlebbviteli bíróságok is, a tőzsdei perekben a kereskedelmi törvény s a tőzsdei szokások (Usance-ok) értelmében járnak el, a mely tőzsdei szokások (Usance-ok) azonban a kereskedelmi törvénnyel ellentétben nem állhatnak; mi végből azok az igazságügyi és kereskedelmi ministerek által egyetértőleg átvizsgálándók és jóváhagyandók. Mert a tőzsdei ügyletek szinte csak kereskedelmi ügyletek, habár sok esetben specificus jellegű kereskedelmi ügyletek lévén, azok elbírálása csakis a fenálló kereskedelmi törvény és az ezt kibővítő, de vele mint országos törvénnyel ellentétben nem állható tőzsdei szokások (Usance-ok) alapján eszközölthetik.

Mivel tehát a tőzsdei peres ügyek nem egyebek, mint kereskedelmi ügyek, a jelen törvényjavaslat 4. §-a elrendeli azt is, hogy azokra nézve a kereskedelmi perek vitelére nézve fenálló eljárás követendő, de a tőzsdei ügyek saját szerű természetéből folyó eltérésekkel; mi végből az igazságügyminiszer felhatalmazza, hogy a tőzsdei peres ügyekben követendő eljárást rendeletileg szabályozhassa.

A budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok fölött a felügyeletet a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszer gyakorolván, a javaslatnak 5. §-a szerint a jelen törvény végrehajtásával ő és az igazságügyminiszer bizatnak meg, a kik egyúttal, mivel nekik, a jelen törvény hatályba lépte előtt, a 3. és 4. §-okból kifolyólag, előkészítő, átmeneti intézkedéseket kell eszközölnök, – a jelen törvény hatálybalépte napjának megállapításával is megbízatnak

Mely indokolásunk előterjesztése után, a jelen törvényjavaslatot a t. képviselőháznak elfogadásra ajánljuk.

Budapest, 1886. deczember 1.

Istóczy Győző s k., Dr. Nendtvich Károly s k., Dr. Komlóssy Ferencz s k., Dr. Rác Géza s k., B. Andreánszky Gábor s k., Csúzy Pál s k., Onody Géza s k., Szemecz Emil s k., Verhovay Gyula s k., Margitay Gyula s k., Veres József s k., Vadnay Andor s k., országgyűlési képviselők.

A váltóképesség megszorításának kérdése a képviselőházban.

A képviselőház f. é. november 27-kén kezdette meg újra hatheti szünetelés után üléseit, s már az első napi ülés is az antiszemita ké volt; mert e napon tartotta b. *Andreánszky Gábor* egyikét legsikerültebb beszédeinek. Ugyanis interpellálta az igazságügyminisztert a váltóképesség megszorítása tárgyában Beszédét mindvégig a legfeszültebb figyelemmel kísérte a ház; a képviselő urak arczain pártkülönbség nélkül meglátszott a f. é. október 29-ki antiszemita értekezletnek s a legközelebb az országban szétküldendő antiszemita manifesztumnak a hatása, a mely érezhető lesz igen sok zsidóbarát képviselőnek a kerületében. Szóval, a korszerű eszmék birodalmát mindinkább mi antiszemita kezdjük uralni a képviselőházban Az egyetlen párt, a mely tudja, mit akar, s a mely biztos arról, hogy a mit akar, abban a nép kész is őt támogatni, – a két antiszemita-párt. A többi pártok, főleg a két zsidóbarát ellenzéki párt ma már nem egyebek üres vázagnál, a melyeket a legközelebbi általános választások meg fognak tizedelni. Ugy legyen !

Andreánszky Gábor báró beszéde és interpellációja következőleg hangzik:

T. ház! A váltó veszélyeire nézve érdekes tanulmányokat lehetne tenni ép jelenleg a Fortuna bűnügyi tárgyalásai alkalmával. (Értvén ez alatt az uzsorások fejedelmének, *Hay Bernát* zsidónak a budapesti törvényszék előtt épen tárgyalta bűnperét. – Szerk.) Én azonban nem egy befejezetlen bűnügyre akarok megjegyzéseket tenni, hanem egy okmányal, egy ily váltócska félével foglalkozni, mely okmányt bátor leszek a t. háznak és az igazságügyminiszter urnák bemutatni.

Már a múlt évi igazságügyi költségvetés tárgyalásakor volt szándékom ezt megtenni; de a boldogult igazságügyminiszter egészségi állapotát véve tekintetbe, én is elállottam a szótól a többi feliratkozott képviselőkkel együtt.

Most azonban, midőn az említett bűnügyi tárgyalás az egész ország figyelmét az uzsora- és váltóüzletre irányozta, és a mint látom, a t. igazságügyminiszter úr, mindnyájunk öröme jó egészségnek örvend, (Élénk éljenzés) alkalmas időpontnak tartom interpellációt intézni hozzá, hogy szándékozik-e a jelenlegi váltótörvényben foglalt szenvedő váltóképességet megszorító törvényes intézkedéseket a ház elé rövid idő alatt betérjeszteni? (Helyeslések a szélső baloldalon.)

A mint már említém, egy kezemnél lévő okmányal szándékozom illusztrálni, hogy mily veszélyt foglal magában a szenvedő váltóképesség féktelensége, kivált köznépünk vagyonára nézve. Valami Kohn nevű budapesti képerkeskedő szétküldi ágenseit az országba képeit részletfize-

tésre elárusítani, és az ágensek a részlethátralék biztosítása végett egy ily okmányt íratnak alá a vevővel. (Felmutatja.) Ezen okmány felső része a kép árát és fizetési módozatait határozza meg, és ez alá az eladó hja oda a vevő nevét. Az okmány alsó része pedig egy úgynevezett saját váltóból áll, melyben sem a rendelvényes neve, sem az összeg nincs kitöltve, tehát egy váltóblankettából áll, és ezt aláírja a vevővel. Az okmány német nyelven van írva. Ezt nem hazafiúságból kifogásolom, sőt szeretem, ha nem anyanyelvemen folytattatnak az ilyenmű üzletek; de szükségesnek tartom azért fölemlíteni, mert leginkább magyar és tót-ajkú falukban dívik ez üzlet, és talán még sem írának alá ily okmányt, ha értenék annak tartalmát, reá ismerhetnének a váltóra.

Ha már most ez okmány birtokosa levágja a felső részét e váltónak, alsó váltórészét pedig kitölti egy kénye-kedve szerinti összeggel, azt végrehajtják az illető aláírón, mert aláírását el nem tagadhatja.

Megmarad az illető adósnak ugyan a bűnvádi eljárás vigasza, ha valódi tartozásán felüli összeggel tölti ki a váltótulajdonos a váltót, p. o. tíz helyett száz vagy ezer forintot ír belé, de kérdem ki ellen? Ha Kohn egy harmadiknak nevét íratná be intézvényesnek és evvel pereltetné, nem volna képes az illető aláíró bizonyítani, hogy Kohn számára állította ki a váltót, minthogy eredetét mutató semmi jel a váltón nincs. Annál kevésbbő bír pedig szegény adós ily esetben zöld ágra vergődni, mert az ily üzereknek a legügyesebb, törvényeket és tényeket elforgató ügyvédek állnak mindannyiszor rendelkezésükre (Úgy van! a szélső baloldalon.) Az ily váltóblanketták aláírása pedig elég gyakran fordulhat elő. mert itt a 456. szám márczius 23-án lett aláírva: tehát valószínűleg évenként kerekszámban 2000 ily váltó íratik alá.

Egy kis élelmességnek nevezett rosszlelkűséggel egy ily ágens vagy kereskedő képes évenként 2000 családfőt tönkre tenni. (Úgy van! a szélső baloldalon.)

Már most kérdem, a ki képes egy ily okmányt, még pedig idegen, általa nem értett nyelven aláírni, váltóképes-e az? Annak váltóképesége nem egy oly fictiója-e a törvénynek, mely a hazugsággal ugyanazonos? (Úgy van! a szélső baloldalon.) Tudja-e az illető váltó-aláíró, hogy itt az exceptio non numeratae pecuniae védelméről lemondott e ténykedése által? Annál kevésbé tudhatja azt, minthogy p. o. jelen esetben azt sem tudta, hogy váltót irt alá. Hiszen ha látott váltót, annak alakja hosszúkás volt. Vagy talán elég naivak a t. filozemita urak azt hinni, hogy ezt neki elébb az ágens tüzetesen megmagyarázta és az okmány tartalmát magyarra lefordította? (Derűltég.)

T. ház ! Az állam a váltótörvénynél az oportunitást, a könnyű hitelt a jog fölé helyezi, amennyiben fölládozza a jogi védelem lényegét a merev formalitásnak. Ezt alig lehet helyeselni, de hisz még oportunitást is csak úgy állapíthatnánk itt meg, ha a nép anyagi érdekei az ily nemű hitel által nagy mérvben előmozdíttatnának. Anyagi érdeke-e az a népnek, hogy ily csalás lehetővé tétele által vagyonából való kifosztása koczkáztassék?

Vagy anyagi érdeke-e az, hogy miután a váltóban foglalt kamat a váltóvégrehajtásnál tekintetbe nem vehető, a váltóhitelben az uzsora biztos menedéket találjon az uzsoratörvény előtt?

De nézzük eredményét a 10 évi váltóhitelnek. Emelkedett-e kisiparunk? Emelkedett-e földművelő kisbirtokosaink vagyonsága? Távolról sem, sőt elszegényedésének egyik, ha nem is kizárólag főoka a váltóhitel volt. Éppen ez játszotta a rendes hitelezőnek – a zsidónak – a nép telkeit a kezébe. (Úgy van! a szélsőbal némely padjain.)

Az állam, t. ház, tátongó mélységek mellett elvezető országutakat, mély folyók hídjait ellátja vagy ellátatja korlátokkal, nehogy a sötétben útját tévesztő vándor lezuhanjon a mélységbe. Senki még e korlátokat a szabad közlekedés, a szabad forgalom szempontjából nem ellenezte. Hát nem teljes sötétségben van-e köznépünk a váltó lényege és a benne rejlő veszélyekre nézve? Nincsen-e itt a korlátokra éppen oly szükség? Hiszen nemcsak az élet, de a vagyon biztonsága felett örködni is az állam feladata. Önök t. szabadelvűek szeretnek humánusok lenni még azok iránt is, kik magát a humanitást halálosan sérvtve, a börtönbe kerültek; de ártatlan és járatlan polgártársaik bajai iránt nincs érzékük. (Úgy van ! a szélső baloldalon.)

A t. miniszter úr elődje hitbizományok alapításának megkönnyítése által megvédeni igyekezett legalább a nemzeti nagy vagyont, hogy az idegenek kezébe ne kerüljön. Pedig az ily nagy vagyon birtokosai mindenképen azon szerencsés helyzetben vannak, hogy egy mákszemnyi jóakarattal maguk megvédhetik vagyonukat. Azért kérem a jelenlegi igazságügyminiszter urat, ne csak az ügynevezett legfelsőbb 10,000-ek vagyonát vegye oltalma alá, – hanem azon magas polczról, melyet elfoglal, terjeszse atyai gondoskodását lejjebb a nép millióira. Hisz ezek is fizetnek adót és illetéket, ezek is állítanak újonczot. (Helyeslés! Úgy van! a szélső balon.) A t. miniszter úr legjobban fogja tudni és érezni, hogy égető a kérdés; mert nemcsak a Hay Bernátok légiója, de sok vidéki takarékpénztár is veszélyezteti a váltóhitel eszközével népünk vagyoni jólétét. (Úgy van! a szélső balon.)

T. ház! Eleget szenved már földmives népünk, míg a földből eledelünket, kenyérünket megkeresi. Szenvedni nemcsak a tél dermesztő hidegét, nemcsak a nyárnak tikkasztó hőségét, de szenvedni a romboló vihart, fagyot és jégesőt. Ne kívánjuk, hogy az ezeknél pusztítóbb vést, a szenvedő váltóképességet a szó legszorosabb értelmében még tovább is szenvedje. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Interpellatióm így hangzik: (Halljuk!) Interpellatio az igazságügyminiszter úrhoz. 1. Van-e tudomása az igazságügyminiszter urnának arról, mikép még a múlt országgyűlés tartama alatt, 1883. évi jan. havában a Darányi Ignác képviselő és társai által beadott határozati javaslat elfogadása által a t miniszter u/ hivatalbeli elődjét utasította a ház, hogy a váltó hatályának bizonyos korlátok közé leendő megszorítása iránt tegyen tanulmányokat és ezek alapján a váltótörvény megfelelő szakaszainak módosítása iránt nyújtson be törvényjavaslatot? 2. Tétetett-e az igazságügyminiszteriumban e kérdés tanulmány tárgyává? 3. Van-e szándéka a miniszter urnának egy, a szenvedő váltóképesség korlátozását eszközöző törvényjavaslatot a legközelebbi időben a ház elé terjesztetni?

Elnök: Az interpellatio közölni fog az igazságügyminiszter úrral.

A börzeadó-törvényjavaslat tárgyalása a képviselőházban.

Az antiszemitaéknak f. hó 4-én jó napjuk volt. Az e napon tartott ülésben tárgyalta ugyanis a képviselőház az Istóczy Győző és társai által a tőzsdeadó behozatala tárgyában f. é. april hóban beadott törvényjavaslatot, minekutánna az ülés elején ugyancsak *Istóczy Győző* egy újabbi törvényjavaslatot terjesztett be a háznak „a budapesti áru- és értéktőzsde valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön, kivételes bíróságainak megszüntetéséről”, a melynek indokolása a f. hó 14-én tartandó képviselőházi ülésben leend.

A közigazdasági és pénzügyi bizottságoknak a javaslat fölött hozott abbeli határozatát, hogy ők „a tőzsdeadó jogosultságát elvileg ugyan elismerik, de a törvényjavaslatot ez alkalommal még időszerűtlennek tartják,~azonban felhívják a kormányt, hogy a kérdést figyelemmel kísörje, s annak idején megfelelő törvényjavaslatot terjeszszzen elő”, – a közigazdasági bizottság előadója *György Endre* indokolta hosszabb beszédben. Ez volt az első eset, hogy egy adóügyi törvényjavaslat tárgyalásánál *nem* a pénzügyi bizottság előadója volt az előadó a házban, hanem a közigazdasági bizottság előadója, a mi bizony elég furcsa dolog. Ajánljuk a t. pénzügyminiszter urnák és a t. többségnek, hogy necsak a börzeadó tárgyalásakor, hanem *minden más* adóügyi javaslatnál is így járjon el, akkor majd az adófizetők érdeke is jobban meg lesz védve, mint volt eddig.

Míg tehát György Endre, a közigazdasági bizottság előadója izzadott az előadói széken, addig Hegedűs Sándor, a pénzügyi bizottság előadója a benevolus spectator és auditor szerepét játszotta a házban, és állítólag maga is gyártotta a tárgyalás közben az élczeket a „zsidókra”.

Hát bizony volt is oka György Endre barátunknak izzadni az előadói széken, mert az antiszemiták részéről a javaslat beterjesztőjén Istóczy Győzőn kívül, Margitay Gyula, b. Andreánszky Gábor, Szemeczy Emil és Veres József ugyancsak befütötték neki, az antiszemitaéknak támogatására pedig megjött az egész függetlenségi és 48-as párt, a melynek nevében *I. olonyi, Géza* és *Madarász József* támogatták Istóczy javaslatát, sőt némi prudens et circumspectus fentartásokkal a mérsékelt ellenzéki párt részéről *Apponyi Albert gr.* és *Horánszky Nándor* is felszólaltak a tőzsdeadó szükségessége mellett, csakhogy ezen utóbbiak oda akarták a kormányt utasítani, hogy a bécsi kormánynyal tárgyalásokat indítsen meg a börzeadóéknak együttes behozatalára, – a mely se hideg, se meleg magatartásukért Polonyi és Madarász részéről élesen megtámadva lettek, hogy ők egy új közösügyet akarnak ez úton csinálni.

A börzeadót pártoló szónokok hosszú sorával szemben a kormánypárt és a zsidóbarát ellenzékiek részéről egyetlenegy képviselő se merte felnyitani a száját a börzeadó ellen Volt is mit hallaniok e miatt az antiszemita szónokok részéről. Gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter igyekezett elég szerencsétlenül menteni híveinek e mélyeséges hallgatását.

A három teljes órahosszat a legnagyobb hévvel vitt vitának az lön az eredménye, hogy a névszerinti szavazásnál Istóczy Győző abbeli hatá-

rozati javaslata, hogy a törvényjavaslat a részletes tárgyalás céljából újból a pénzügyi bizottsághoz utasíttassák, 103 szóval 30 szavazat ellenében elvetetett; aztán pedig a közigazgatási és pénzügyi bizottságok határozati javaslata felállással a többség által elfogadtatott, miáltal gr. Apponyi módosítványa is elesett.

Ez volt az *első* eset, hogy az antiszemita képviselők, daczára annak, hogy nincsenek húszan, – a névszerinti szavazást kérő húsz aláíróttal össze tudták hozni a különböző ellenzéki képviselők hozzájárulása mellett; s ez volt az *első* eset a házban, hogy valamely kérdésben az *antiszemiták* vezették az *összes ellenzéki pártok akcióját*. Reméljük, ezentúl többször is be fog állani ez az eset.

A szavazástól távol volt vagy megszökött 314, mondd *háromszáz-tizennégy* (!) képviselő, a börzeadó ellen szavazott 103, a börzeadó behozatala mellett szavazott 30 képviselő.

E harmincz börzeellenes képviselő közül antiszemita 10 volt, a többi a különböző más ellenzékiek közül való volt. Volt közöttük ugyanis 14 függetlenségi és 48-as párti, 3 Apponyi-párti (a kik e kérdésben felmondták vezérüknek az engedelmességet), 1 pártönkivüli, 2 nemzetiségi.

Mivel egyetlenegy fővárosi lap se közölte e harmincz férfiú nevét, im itt megörökítjük neveiket, közülük az eddig nem-antiszemitáknak csak azt óhajtván, bár jövőre is a mi táborunkban harcolnának. Ekkor nemcsak a hazának tennének ez idő szerint leghasznosabb szolgálatokat, hanem a saját maguk népszerűségét is növelnék.

A börzeadó behozatala, illetve Istóczy Győző határozati javaslata *mellett* szavaztak a következők:

Andreánszky Gábor báró, Babes Vincze, Csanády Sándor, Csüzy Tál, Graffius Károly, Hermán Ottó, Huszár István, Irányi Dániel, Istóczy Győző, Justh Gyula, Koinlóssy Ferencz, Kürthy Sándor, Lukács Gyula, Lükő Géza, Madarász József, Margitay Gyula, Mocsáry Lajos, Olay Szilárd, Únocly Géza, Pappszász Károly, Polonyi Géza, Rácz Géza, Szalay Imre, Szathmáry László, Szemnecz Emil, Szentiványi Árpád, Tóth Ernő. Tors Kálmán, Veres József.

Fentebb több ízben mondtuk, hogy Istóczy Győző határozati javaslata *mellett* harminczan szavaztak; a most közlött névsor azonban csodálatos módon csak 29 nevet számlál. Ennek az oka az, hogy a képviselőházi naplóban egy név olvashatlanul *ki van törölve*. A kitörölt képviselő neve, illetve annak a neve, a ki a saját nevét – nyilván a zsidók részéről való ráíjesztés folytán – kitörölte, vagy *K.* vagy *L.* betűvel kezdődik. Hogy ennek a hazafinak a nevét kitudjuk, ezennel kitűzzük pályadíjúl a „12 röpirat” összes eddigi füzetait annak a részére, a ki e rébuszt megfejtendi.

Az öt antiszemita képviselő beszédét, a melyek legtöbbszörével a lapok nagyon mostohán bántak el, legtöbbszörre csak rövid kivonatban hozva őket, mi kötelességszerűleg hozni fogjuk. Hozunk pedig a jelen füzetben hármat, és pedig Istóczy Győző és báró Andreánszky Gábor beszédét egész terjedelmében. Szemnecz Emil és Veres József kitűnő beszédeit valamint Istóczy Győző zárbeszédét januári füzetünkben fogjuk közölni egész terjedelmükben.

És most álljon itt a felszólalások idősorában három beszéd.

Istóczy Győző: T. képviselőház! (Halljuk!) Mint a törvényjavaslat betérjesztője előre is kijelentem azt, hogy én a közgazdasági és pénzügyi bizottságok határozati javaslatait nem fogadom el. Nem fogadhatom el pedig annál kevésbé, mert én e bizottságok határozati javaslatainak írott indokolása és a t. előadó úr szóbeli indokolása közt egyrészt, másrészt pedig a határozati javaslatok között logikai összefüggést nem látok.

Ugyanis a két bizottsági jelentés és a t. előadó úr is beismerik, hogy ők a börzeadó jogosultnak és szükségesnek tartják; ennek dacára azonban mégis arra concludálnak, hogy a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat ne fogadtassék el, s ekként a tőzsdei ügyletek ne vonassanak százalékos illeték alá.

S itt nem mulaszthatom el kiemelni azt az anomáliát, hogy a közgazdasági bizottság indokolása sokkal méltánylóbban nyilatkozik a tőzsdeadóról pénzügyi szempontból, mint maga a pénzügyi bizottság, a melynek pedig a kérdést tisztán pénzügyi s nem egyszerűen közgazdasági szempontból kellett volna tekintenie. Tehát ez bizony anomália, főleg ha tekintetbe vesszük azt, hogy a t. pénzügyi bizottságnak még eddig nem volt szokása a hozzá utasított adóügyi törvényjavaslatok ellen, közgazdasági szempontból scrupulusokat csinálni magának; hanem derűre-borúra elfogadott minden adóügyi javaslatot, a mint bizonyára szó nélkül meg fogja szavazni a t. pénzügyminiszter úr által minapi kijelentése szerint, a bélyegilletékek és a szállítási adó felemelése tárgyában legközelebb benyújtandó törvényjavaslatot is a nélkül, hogy közgazdasági szempontból aggályai fognának lenni arra nézve, hogy például a szállítási adó felemelése Magyarország áruforgalmát nem fogja-e megbénítani?

A közgazdasági bizottság – a melynek, melleleg megjegyezve, még eddig nem volt szava adóügyi kérdésekben, kivételt egyes-egyedül a börzeadó képezvén, mondom, a közgazdasági bizottság és a pénzügyi bizottság jelentései, valamint a t. előadó úr is, egyik főérvül hozzák fel a börzeadó ellen, hogy az állítólag csekély jövedelmet hozna, mert Németországban is csekély pénzügyi eredményt mutat állítólag fel.

Hát most már előttünk fekszik a német börzeadó egy egész évi jövedelméről szóló kimutatás, a mely megdönti a börzeadó elleneseinek e részbeni állításait. A német birodalomban ugyanis befolyt tőzsdeadó czimén az 1885 október 1-től, vagyis a tőzsdeadó-törvény életbeléptétől egész 1886. október 1-ig terjedő egy év alatt összesen 8.002,333 márka, a mi osztrák értékben közel öt millió forintot tesz ki. Igaz, hogy a német birodalmi budgetben ennél nagyobb bevétel irányoztatott előj az első évre a tőzsdeadóból; – de, hogy a praeliminált összeg nem éretett el, annak az okát, Scholz pénzügyminiszter a német birodalmi gyűlés f. hó 1-én tartott ülésén világosan megmagyarázta (Halljuk!) Scholz pénzügyminiszter ugyanis oda nyilatkozott, hogy a tőzsdeadó Németországban csak a sikkasztások, az illeték-megrövidítések miatt hoz kevesebb jövedelmet, mint előirányozva volt, a miből kitűnik az is, hogy csak alkalmas utakat, módokat kell keresni az illeték-megrövidítések sikeres megakadályozására és megtorlására, s a tőzsdeadó Németországban is meg fog felelni a hozzá kötött várakozásoknak. (Úgy van! a baloldal némely padjain.)

Már most, ha Németországban, dacára minden illetékmegrövidi-

tésnek, daczára minden sikkasztásnak, a tőzsdeadó az első egy év alatt öt millió forintot jövedelmezett, – úgy nálunk, ennek csak egy tized-részét számítva is, be fog hozni ötszázezer forintot, amely összegnek igen jó hasznát fogjuk venni most, a mikor az 1887-ik évre az államháztartási deficit hivatalosan 22 millióra számítatik, a félhivatalos lapok beismerése szerint pedig a tényleges deficit 54 millióra fog rúgni. (Úgy van! balfelől.)

A földadó ellen felhozott azon kifogás se próbaálló, hogy, ha az nálunk behozatik, Ausztriában pedig nem, – akkor az értékpapír- és a gabonaüzlet egy része hazánkból Ausztriába, – Bécsbe tereltetik. – Mert a míg Magyarország gabonatermő ország lesz, – az pedig mindig lesz, – bizonyára gabonakereskedőink is lesznek; s ha, a mi különben alig hihető, a zsidó gabonakereskedők a csekély tőzsdeadó miatt, hátat találnának fordítani Magyarországnak, a mi utóvégre is nem lenne valami nagy baj, – majd támadna helyükbe azonnal egy hazafias keresztény-magyar gabonakereskedő osztály, – a mely hű maradna ehhez a földhöz a csekély börzeadó daczára is, s a mely keresztény-magyar gabonakereskedő osztály létrejöttét és megizmosodását épen a minden tisztességes versenyt leszorító zsidó gabonakereskedők elharapódzása tette mind- eddig lehetetlenné, a minthogy tény az is, – hogy ők pusztították ki majdnem teljesen a hajdan virágzó volt keresztény-magyar gabonakeres- kedői osztályt is. (Úgy van! a baloldal némely padjain j)

De aztán más részről tekintetbe kell vennünk azt is. hogy Ausz- triában viszont meg azért haboztak eddig behozni a tőzsdeadót, mert ott viszont meg attól tartanak, hogy, ha azt előbb behozzák mint mi. – ak- kor a tőzsdei forgalom – Bécsből Budapestre lesz elterelve. Csak te- gyük meg mi magyarok az első lépést a tőzsdeadó behozatalával, s biz- tosak lehetünk benne, hogy Ausztriában is azonnal behozzák azt, mert hisz itt is égető szükség van az állami bevételek szaporítására: s aztán úgy az osztrákok, mint mi magyarok is megszabadulunk majd at- tól a fenyegető szörnyű veszedelemtől, hogy börzezsidoink elhagynak bennünket, búcsút véve a kapufélfától.

Es itt a t. előadó urnák még néhány megjegyzésére akarok reflec- tálni. A t. előadó úr minket felekezetestességgel vádol, hogy mi ellenszen- vel viseltetünk a börze iránt azért, mert zsidó.

Erre az ön megjegyzésem az, hogy köztudomásúlag, a mit a t. elő- adó úr sem fog kétségbe vonni, a börzén majdnem kizárólag zsidók ügy- ködnek. Mi a gyermeket csak a maga nevéen nevezzük meg és van bá- torságunk ezt tenni. Bennünket nem vezérel ellenszeny, mint a t. előadó úr jelezte, hanem vezérel az államnak érdeke, és ha bennünket ellen- szenyvel vádol az előadó úr a börzezsidoók iránt, úgy feljogosít bennün- ket arra, hogy mi meg viszont a pénzügyi és közzgazdasági bizottságot és a t. előadó urat vádoljuk a börzezsidoók iránti túlságos rokonszenyvel. (Helyeslések. Úgy van! a bal és szélsőbal némely padjain.) Mi csak azt akarjuk, hogy a kik legkönnyebben szerzik a pénzt, azok is hozzájárul- janak a közteher viseléséhez legalább is azon arányban, a melyben az adó- fizetők többi osztályai. (Helyeslések. Úgy van! a bal és szélsőbal némely padjain.)

Ha tehát, mint a t. előadó úr constatálta, a két bizottság is jogo- sultnak tartja a börzeadót, és hogy az abból befolyó jövedelemre állami

pénzügyi sanyarú viszonyaink között szükségünk van, vonjuk le ezen praemissákból az egyedüli helyes következtetést azzal, hogy fogadjuk el tárgyalás alapjául a jelen törvényjavaslatot, a melyet, ha a deficit fedezésének gondoljai között sorvadó t. pénzügyminiszter úr elfelejtett eddig beterjeszteni, – ne vegye senki rász néven mi tőlünk, hogy azt mi terjesztettük be.

Ezek után, a midőn újból kijelentem, hogy a közigazdasági és pénzügyi bizottságok határozati javaslatait nem fogadom el, – bátor vagyok elfogadásra ajánlani a t. háznak a következő határozati javaslatot. (Halljuk! Halljuk!)

Határozati javaslat.

A képviselőház az értékpapírok adásvevése és a tőzsdeszerű adásvevési s egyéb beszerzési ügyletek százalékos illeték alá vonását az egyenlő közteherviselés szempontjából is igazságosnak és szükségesnek, az állam sanyarú pénzügyi viszonyai között pedig elodázhatlannak jelentvén ki, – a 298. sz. törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadja, s újból a pénzügyi bizottsághoz utasítja a végből, hogy ez a törvényjavaslat részleteiben megvitatva, jelentését a háznak mielőbb s még oly időben terjeszse be, hogy a törvényjavaslat a házban még az 1887. évi költségvetés tárgyalása közben letárgyalathassék. (Élénk helyeslés a bal és szélsőbaloldal némely padjain.)

Margitay Gyula: T. ház! Nagyon jól tudom, hogy vannak oly intézmények, melyek erkölcstelen alapon állanak ugyan, de némely állam által mégis megtüretnek, mert a kincstárnak nagy jövedelmet hajtának. Ezen erkölcstelen alapon álló intézmények egyike pl. a kis lutri. A kis lutrinak, ennek a hivatalosan metelyező és ép a legszegényebb néposztályt kifosztó intézménynek fentartását azzal indokolja a pénzügyminiszter úr, hogy fön kell tartani, mert az a kincstárra nézve pótolhatlan jövedelmi forrás. Egy másik szintén erkölcstelen alapon álló szédelgés az is, melyet a börzianerek a sorsjegyek Ígérvényeinek elárúsítása által arczátlan zsidóügnyökökkel a nép között üzetnek.

Elnök: Kérem a képviselő urat, válogassa meg kifejezéseit. Nem szokás a parlamentben így beszélni.

Margitay Gyula: De mivel az általuk összeharácsolt pénz bizonyos perczentjét a kincstárnak bélyegegkben fizetik, az állam által eltüretnek.

Ha a napszámos asszony 20 krajczárja, melyen éhező gyermekeinek nem vett kenyeret, hanem reskontót szerzett, kedves a kincstár előtt, ha a szegény földművelőtől elárúsított marhája után nem állja behajtani az öt krajczáros illetéket, szeretném tudni, mily oka lehetne csekélyleni a tőzsde játékosaitól beszédendő forintokat? (Ugy van! Helyes! Helyes! a szélső baloldalon) Vagy azt hiszi a pénzügyminiszter úr, hogy méltánytalanabb lenne, a munka nélkül játszva, ezekkel nyereszkedő börzianerektől a szerződési díjat megkövetelni, mintsem a szegény földművelőtől, a ki véres verejtékével teszi termővé földjét, a termés után, melynek legnagyobb részét családja emészti fel, jövedelmi adót hajtani be, vagy azt hiszi talán, hogy a tőzsdeszédelgés oly fontos szerepet játszik a nemzeti produktív mozgalomban, hogy akkor, midőn a földbirtokot, ipart, kereskedelmet, munkát, a tudományt, a találmá-

nyokat, a lőfegyvert, szóval minden kigondolható értéket, de sőt még a nyomorékságot is annyira megerhelte adóval, hogy már roskadozunk alatta: hogy akkor, midőn ily adózási rendszer mellett is csak folytonosan növekedő deficizitekkel vánszoroghatunk tovább, a tőzsde játékosait a tőzsdén forgó milliókat adómentességgel czélszerű dédelgetni? (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldal némely padjain.) Ézszerű-e az, hogy a tőkét a kis forgalomban a gazdász, az iparos és a kereskedő kezeiben, hol mint beruházás produktív, megadóztatjuk, s mesterséges utón a tőzsdére kergetjük, ahol a börzianerek kezében nemzetgazdaságilag improduktív és mégis adómentessé válik?

Vagy van-e abban méltányosság, igazság, vagy csak látszata is az igazságnak, hogy a mikor a 100 frtot kereső szellemi munkástól 10 frtot hajt be az állam adó czimén, a milliókkal játszó milliói adómentesek legyenek? A köztelherviselés realizálása-e az, vagy annak a gyakorlati illusztrációja, hogy az államban két osztály létezik, az egyik a munkás produktív polgárok osztálya, kiknek feladata megkeresni a kenyeret és fentartani az államot; a másik pedig a milliomos börzianerek osztálya, a kik nem produkálnak ugyan semmit, de elnyelik a munkás kenyerét s ezért adómentesek. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldal némely padjain)

Andreánszky Gábor b.: T. ház ! A tőzsdeadót két szempontból kell megítélnünk. Az első a jövedelmezőség szempontja. Evvel a szemponttal sem lehet oly megvetőleg szólni a lelkiismeretes törvényhozónak, mint azt a t. előadó úr teszi. Ha Németországban aránylag keveset is jövedelmez még a börzeadó, annak az oka abban rejlik, hogy újonnan behozott adók eleinte egyáltalában keveset jövedelmeznek, mert ilyen adóknál az első időkben csak igen csekély adótételeket lehet alkalmazni, és csak a mint az adóhoz hozzászózott a közönség, lehet az adótételek emelése által a bevételt is fokozni. De csökkenti a bevételt eleinte az is, hogy gyakorlatlan ilyenkor még a visszaélések földerítése és megtorlásában a kincstár és így eleinte ez adók könnyen kijátszatnak annál is inkább, miután itt az államnak majdnem kizárólag csak zsidókkal van dolga, kik tudvalevőleg mindig kisebb-nagyobb sikerrel igyekeznek kibújni az állam – hisz hazát nem ismernek – iránti kötelességek teljesítéséből.

Hisz azon fenyegetés, hogy egy ily kis adó miatt kivándorolnak mindnyájan, legjobban bizonyítja azt, hogy az új hazához milyen erős kötelék fűzi őket.

Ott a hadkötelezettség, anyakönyvek rossz vezetése által kibújnak a hadkötelezettség alól. Kibújnak, mint felekezet, felekezeti középtanodák fenntartásának terhei alól, ugyanakkor, mikor előzönlük az állam és a keresztény felekezetek iskoláit. Hogyne játszanák ki eleinte a tőzsdeadó kötelezettségét is? Ha tehát ma még szerény jövedelme is volna csak az államnak ez adónemből, olyan fényes-e pénzügyi helyzetünk, hogy szerény jövedelmeket meg kell vetnünk, melyek későbbi emelkedése minden kétségen kívül áll? Hisz ha van az államnak szilárd akarat, akkor az ily kijátszásokat, melyek egyedül okozhatják azt, hogy keveset jövedelmez az államnak azon üzletág, mely magánosokra nem a legjövedelmezőbb üzlet, ha, ha, mondom, van szilárd akarat, túljárhat ám a zsidó börzianereken és fufangjaikon. Nézzük a szeszadózás

történetét. Ott is megkísérelték a szeszfőzők a kincstár kijátszásának minden módját. De végre ki maradt a győztes? – Nem a pálinkafőző zsidó, de az állam, mely ma nálunk 10 zsidóra előirányozza szesz adó bevételeit.

Ott van a bélyeg. Nem-e kell a bélyegcsontítás ellen folytonosan harcolni a kincstárnak, és azért mégis csak ott mond le a bélyegjövedelemről, hol nála hatalmasabbal van dolga, a tőzsdeügyleteknél.

De van a pusztá jövedelmezőségnél egy sokkal fontosabb szempont, mely a börzeadó behozatalát elkerülhetlenül követeli és ez a jogegyenlőség szempontja. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Midőn minden közhasznú foglalkozás, mely munkával jár, minden valódi termelés, akár a nyerstermények előállítás, akár azok ipar általi feldolgozása elviselhetlen terhek alatt görnyed, akkor egy üzlet legyen adómentes, mely semmi munkát nem igényel, mely főleg abból áll: mások megtakarításait azoktól nyereszkesedési vágyak felköltése által kicsalni, a nyereségen pedig szerencsejáték útján megosztozni, egy zsebből a vagyont a másikba escamotirozni. Egy üzlet legyen adómentes, egy üzlet, melynek közhaszna nincs, mert a mit gr. Apponyi Albert emiittett, hogy a börze találkája a kereskedelemnek, egy találkahely az, és káros a kereskedelemre nézve. Mert igen drága közbenjáró először is. továbbá a speculationalis játék által ide-oda dobott tőke által monopolizálja gyakran a kereskedést és felforgatja a kereslet és kínálat közötti természetes viszonyt; egy üzlet, mely nem termel semmit, de határozottan káros, mert óriási tőkéket az ipartól és a földmivelődéstől elvon, hogy a játékspeculatiókra mindig készen álljon. És egyedül azért legyen adómentes, mert deficites, tehát hazájokra káros, kormányokat államkölcsonökkel fentart. Annál kevésbé helyeselhető ez, miután a börze ügyis óriási sarcot vet ki az államra. Monopolizálja a kölcsénykibocsátásokat és közvetítéséért hallatlan perczenteket zsarol az államon, melynek könnyelmű kormányai szorultságukban mindent megadnak neki, csak a kormányon maradhassanak.

Akkor, midőn a mozgó tőke, mely mindenütt a teherviselés alól már természeténél fogva kicsúszik, a börzén egy perczre játék közben láthatóvá, tehát megfogható és megadóztathatóvá lesz, ép akkor legyen a más téren mindig telhetetlen és örökös pénzsorultságban levő kincstár vakságra és bénaságra kárhozható? Ez nemcsak nem egészséges pénzügyi politika, de ez a jogegyenlőség legelső követelményének, az egyenlő teherviselésnek merev, kerek tagadása. (Helyeslések.) A mi azonban a legerősebb dolog, hogy ezen törvény indokolása alkalmával a t. pénzügyminiszter úr a jogegyenlőség szempontjából dörgedezett ellenünk, mikor ezen követelmény teljesítését is elodázás által meg akarja tagadni. – Mit gondol a miniszter úr, mi az a jogegyenlőség? talán zsidó, kitől még adót sem szabad kérni, úgy mint más halandótól? vagy az emancipatiót úgy értelmezi-e, hogy a zsidó csak akkor fizet adót, mikor neki tetszik, mikor tudvalevőleg neki sohasem tetszik? (Igaz, úgy van a bal és szélső bal egyes helyein) Ép úgy, mint eddig és még 19 évig ezután mindig csak akkor lesz katona, mikor a rabbinus urnák méltóztatik őt születésekor mint figyermeket az ákom-bákomos könyvébe beírni, s méltóztatik erről a hatóságnak tisztességes írással kivonatot szolgáltatni. Hát ez az önök híres jogegyenlősége? Ha van egy szemernyi igaz-

ságszeretet önökben, ne hivatkozzanak többet velünk szemben a jogegyenlőségre, hisz mi itt is a börzeadó, tehát a valódi jogegyenlőség keresztülvitele mellett harczolunk önök ellen, kik a zsidó kiváltságokat ez egyszer elodázással védelmezik és nincs joguk még akkor sem hivatkozni jogegyenlőségi elveikre, ha mi odakiáltjuk a zsidóknak: vagy fogadjátok el a jogegyenlőséget minden terhével együtt és tegyetek eleget kötelezettségeinek, vagy takarodjatok ki az országból (Helyeslés), mert nem azért tette le kiváltságait és így az adómentesség kiváltságait is 1848-ban a nemzeti nemesség a haza oltárára, hogy e kiváltsággal az idegen zsidó faj nép és vagyon pusztító üzletei fölruháztassanak. (Igaz ! Úgy van! a bal és szélső bal egyes helyein.)

A tőzsdeadó-mentesség zsidó privilégium, s azért ünnepélyesen tiltakozik az ellen minden jó, derék, minden nemzeti érzelmű hazafi. (Igaz! Úgy van! a bal és szélső bal egyes helyein.)

A mi pedig a pénzügyminiszter urat illeti, ki már e törvényjavaslat benyújtásakor oly melegen védelmezte a zsidó kiváltságokat, annak arra csak egy kérdéssel felelek: hogy azt hiszi-e a pénzügyminiszter úr, hogy különös érdemeket szerez magának a börze- királyoknál? Hígyje el, hogy jutalma az lesz, a mi száz meg ezer vak eszközeié volt előtte, hogy neki is azt fogják kiáltani: „Der Mohr hat seine Schuldigkeiten gethan, der Mohr kann gehn,” és majd egy rokon fajú Mórt fognak odaültetni; (Általános derültség.) mert nem a t. miniszterelnök úr, hanem börze úr a valódi gólyakirály, a ki felfalja alattvalóit utoljára is, akár jól kuriutyoltak azok, akár nem.

Elfogadom Istóczy Győző t. barátom határozati javaslatát, és nem fogadom el gr. Apponyi Albert módosítványát azért, mert egy ilyen őszinteségű kormány kezében azt is igen alkalmas eszköznek találnám ez ügynek, ad calendas graecas való elnapolására. (Helyeslés a bal és szélső bal egyes helyein.)

Az antiszemita pártszövetkezet mozgalmi a kerületekben.

A képviselőházban történtek kiszorítván e rendes rovatbeli ciktkvntket a jelen füzetből, röviden regisztráljuk, hogy november 24-én *Veres József Oros házán* beszédet tartott választóihoz. Ez alkalomra Oros házára leutaztak b. Andreánszky Gábor és Rácz Géza képviselők, a kik a derék orosháziaktól lelkesen fogadtattak és kiknek szinte tartott beszédeit általános tetszéssel fogadták.

Ugyancsak november 24-kén Mohán, Fehérmegye *bodajki* választókerületében a környékbeli értelmiség gyűlést tartott, s elhatározták, hogy a bodajki kerületben függetlenségi antiszemita képviselőjelöltet léptetnek fel.

Deczember 4-kén pedig Ónody Géza és Szemnecz Emil Békésmegyébe *Szarvasra* utaztak, a hol beszédet intéztek a néphez, s az ottani függetlenségi antiszemita párt szervezkedésére a kezdeményezést megtették.

